

5. Shekhovtsov V., Shevchenko O. Vyznachennia shliahiv ta pidkhodiv do upravlinnia protsesamy zminy formy vlasnosti pidpriemstv OPK ta mozhlyvosti u zviazku ztsym derzhavnoho kontroliu za ikh diialnistiu [Determining of Ways and Approaches to Manage the Enterprises (OPK) and the State Control for their Activities]. <http://www.niss.gov.ua/Monitor/May2013/6.ht>

6. Shpylova V.O Korporatyvna kultura: sutnist ta aktualni problemy suchasnosti [Corporate Culture: the Essence and Problems of Modernity]. Efektyvna ekonomika [Effective Economy]. <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=70>

7. Shtern H. Yu. Korporatyvne upravlinnia: navchalnyi posibnyk [Corporate Governance: Educational Accessory]. Kharkiv: KhNAMH, 2016. 243 p.

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Верещака Іван Михайлович, кандидат економічних наук, викладач кафедри економіки
Горбатенко Олена Анатоліївна, старший викладач кафедри економіки
 ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»
 вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав-Хмельницький, 08401, Україна

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Верещака Иван Михайлович, кандидат экономических наук, преподаватель кафедры экономики
Горбатенко Елена Анатольевна, старший преподаватель кафедры экономики
 ГБУЗ «Переяслав-Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды»
 ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав-Хмельницкий, 08401, Украина

DATA ABOUT THE AUTHORS

Vereshchaka Ivan Mikhailovich, Ph. teacher of economics department
Gorbatenko Elena Anatoliivna, senior teacher of economics department
 SHEE «Pereyaslav-Khmelnitsky SPU named Gregory Skovorody»
 Sty. Sukhomlinsky 30, Pereyaslav-Khmelnitsky, 8401, Ukraine

УДК 330.32: 330.34

DOI: 10.5281/zenodo.1219846

ОПТИМІЗАЦІЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ

Грищенко І.М.,
Ігнатенко О.С.

Предмет, мета роботи. Наведено узгагальнення методичних та науково-практичних положень щодо інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу. Розкрито завдання механізму регулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі. Розроблено пропозиції щодо перспективних інструментів прямої та непрямой підтримки інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі. Показана роль інновацій як особливої форми інвестицій у агропромисловому комплексі. Предмет дослідження – науково-практичні основи регулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі. Мета дослідження – розробка науково обґрунтованих рекомендацій з питань оптимізації інструментарію регулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій.

Метод або методологія проведення роботи. Використовувалися загальнонаукові та специфічні методи та прийоми наукових досліджень – індукція і дедукція, аналіз і синтез, наукове абстрагування, метод експертних оцінок, формальний метод (для аналізу текстів нормативно-правових актів).

Результати роботи. Подано науково обґрунтовані пропозиції щодо подальшої оптимізації інструментарію регулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі.

Галузь застосування результатів. Отримані результати можуть бути застосовані при формуванні та реалізації державної аграрної політики, державної інвестиційної політики, державної грошово-кредитної політики.

Висновки. Сформульована науково обґрунтована пропозиція щодо доцільності розробки Стратегії інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу. Метою

вказаної Стратегії слід визначити поліпшення структури та збільшення обсягу інвестиційних ресурсів, що залучаються (спрямовуються) до видів економічної діяльності агропромислового комплексу з урахуванням проголошених пріоритетів соціально-економічної та продовольчої політики держави.

Серед інструментів прямої підтримки інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі вказані наступні: повне або часткове державне фінансування інвестиційних та інноваційних проектів у окремих видах економічної діяльності агропромислового комплексу; реалізація програм державно-приватного партнерства при здійсненні системних інвестиційних проектів; надання гарантій (державних, місцевих) при здійсненні інвестиційних проектів (повних, часткових); супроводження крупних інвестиційних проектів, у тому числі із залученням іноземних інвестицій; сприяння окремим інвесторам (суб'єктам інвестиційного діяльності) у отриманні субсидій, грантів, інвестиційних кредитів.

Серед інструментів непрямой підтримки інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі запропоновані наступні: підтримка належного рівня доходів виробників; цінове регулювання; підтримка розвитку ринкової та виробничої інфраструктури; компенсація витрат операційної діяльності; державне фінансування наукової та науково-технічної діяльності із створення нових сортів рослин та виведення нових порід тварин; інструменти регіональної підтримки харчової промисловості та сільськогосподарського виробництва; організація некомерційного маркетингу та просування вітчизняної продукції харчової промисловості та сільського господарства на світових ринках.

Ключові слова: інвестиції, інновації, інвестиційна діяльність, інструменти регулювання, агропромисловий комплекс, стратегія.

ОПТИМИЗАЦИЯ ИНСТРУМЕНТАРИЯ РЕГУЛИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В АГРОПРОМЫШЛЕННОМ КОМПЛЕКСЕ

Грищенко И.М.,
Игнатенко А.С.

Предмет, цель работы. Приведено обобщение методических и научно-практических положений по вопросам инвестиционного обеспечения развития агропромышленного комплекса. Раскрыто задание механизма регулирования инвестиционной деятельности в агропромышленном комплексе. Разработаны предложения относительно перспективных инструментов прямой и непрямой поддержки инвестиционной деятельности в агропромышленном комплексе. Показана роль инноваций как особенной формы инвестиций в агропромышленном комплексе. Предмет исследования - научно-практические основы регулирования инвестиционной деятельности в агропромышленном комплексе. Цель исследования – разработка научно обоснованных рекомендаций по вопросам оптимизации инструментария регулирования инвестиционной деятельности в агропромышленном комплексе в условиях современных социально-экономических трансформаций.

Метод или методология проведения работы. Использовались общенаучные и специфические методы и приемы научных исследований – индукция и дедукция, анализ и синтез, научное абстрагирование, метод экспертных оценок, формальный метод (для анализа текстов нормативно-правовых актов).

Результаты работы. Представлены научно обоснованные предложения по дальнейшей оптимизации инструментария регулирования инвестиционной деятельности в агропромышленном комплексе.

Область применения результатов. Полученные результаты могут быть применены при формировании и реализации государственной аграрной политики, государственной инвестиционной политики, государственной денежно-кредитной политики.

Выводы. Сформулирована научно обосновано предложение о целесообразности разработки Стратегии инвестиционного обеспечения развития агропромышленного комплекса. Целью указанной Стратегии следует определить улучшение структуры и увеличение объема инвестиционных ресурсов, привлекаемых (направляются) к видам экономической деятельности агропромышленного комплекса с учетом провозглашенных приоритетов социально-экономической и продовольственной политики государства.

Среди инструментов прямой поддержки инвестиционной деятельности в агропромышленном комплексе указаны следующие: полное или частичное государственное

финансирование инвестиционных и инновационных проектов в отдельных видах экономической деятельности агропромышленного комплекса; реализация программ государственно-частного партнерства при осуществлении системных инвестиционных проектов; предоставление гарантий (государственных, местных) при осуществлении инвестиционных проектов (полных, частичных); сопровождение крупных инвестиционных проектов, в том числе с привлечением иностранных инвестиций; содействие отдельным инвесторам (субъектам инвестиционной деятельности) в получении субсидий, грантов, инвестиционных кредитов.

Среди инструментов косвенной поддержки инвестиционной деятельности в агропромышленном комплексе предложены следующие: поддержание надлежащего уровня доходов производителей; ценовое регулирование; поддержка развития рыночной и производственной инфраструктуры; компенсация расходов операционной деятельности; государственное финансирование научной и научно-технической деятельности по созданию новых сортов растений и выведения новых пород животных; инструменты региональной поддержки пищевой промышленности и сельскохозяйственного производства; организация некоммерческого маркетинга и продвижения отечественной продукции пищевой промышленности и сельского хозяйства на мировых рынках.

Ключевые слова: инвестиции, инновации, инвестиционная деятельность, инструменты регулирования, агропромышленный комплекс, стратегия.

OPTIMIZATION TOOLS FOR REGULATING INVESTMENT ACTIVITIES IN THE AGRICULTURAL SECTOR

Grishchenko I.M.
Ignatenko S.A.

The subject, the purpose of the work. The following is the generalization of the methodological and practical provisions for the investment development of the agro-industrial complex. Solved assignment of the mechanism of regulation of investment activity in the agricultural sector. Developed proposals for prospective instruments of direct and indirect support of investment activity in the agricultural sector. The role of innovation as a special form of investment in the agricultural sector. Subject of research - scientific and practical bases of regulation of investment activity in the agricultural sector. The purpose of this study is to develop evidence-based recommendations on optimization of the instrumentation for regulation of investment activity in the agro-industrial complex in conditions of modern socio-economic transformations.

Method or methodology of work. Was used General scientific and specific methods and techniques of scientific research – induction and deduction, analysis and synthesis, scientific abstraction, method of expert evaluations, a formal method (for the analysis of texts of regulatory legal acts).

The results of the work. The scientifically-based proposals on further optimization of the instrumentation for regulation of investment activity in the agricultural sector.

The scope of the results. The obtained results can be applied in the formation and realization of state agrarian policy, state investment policy, the state of monetary policy.

Conclusions. Scientifically substantiated proposal on the feasibility of Strategy of investment development of the agro-industrial complex. The aim of the Strategy should determine structure improvement and increase of the investment resources involved (sent) to the types of economic activities agro-industrial complex taking into account declared priorities of socio-economic and food policy.

Among the instruments of direct support for investment activities in the agricultural sector are the following: full or partial state financing of investment and innovative projects in selected economic activities in agriculture; implementation of programs of public-private partnership in the implementation of the system of investment projects; providing guarantees (state, local) in the implementation of investment projects (full, partial); support of major investment projects, including with attraction of foreign investments; promotion of individual investors (investors) to obtain subsidies, grants, investment loans.

Among the instruments of indirect support of investment activity in the agricultural sector offered the following: maintaining the appropriate level of producers' income; price regulation; support the development of market and production infrastructure; payment of costs of operating activities; state financing of scientific and scientific-technical activities on creation of new varieties of plants and breeding animals; instruments for regional support of food industry and agricultural production; organization of non-profit marketing and promotion of the domestic food industry and agriculture in world markets.

Key words: investments, innovations, investment activities, management tools, agriculture, strategy.

Актуальність дослідження. Підвищення інвестиційної привабливості агропромислового комплексу України, з огляду на особливості унікального земельного фонду та природно-кліматичних умов України, є питанням стратегічної важливості. Належна результативність функціонування підприємств агропромислового комплексу є фактором підтримки продовольчої безпеки держави, що є запорукою соціальної стабільності у суспільстві. З економічної точки зору, високоефективна робота агропромислового комплексу України є важливим фактором антициклічного регулювання та підтримки належних темпів економічного зростання. Окрім того, стабільна робота видів економічної діяльності агропромислового комплексу, у першу чергу сільського господарства, є одним із ключових чинників підтримки сільського населення та розвитку сільських територій. Однак, в діяльності агропромислового комплексу спостерігається низка проблем, у тому числі недостатність припливу інвестицій (дефіцит інвестиційного ресурсу). Відтак, держава в рамках формування та реалізації державної економічної політики має розробити ефективні управлінські рішення, спрямовані на застосування оптимальних інструментів регулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі.

Таким чином, в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій мають бути узагальнені та вироблені науково-практичні пропозиції з питань оптимізації інструментів регулювання інвестиційної діяльності агропромисловому комплексі. Цим визначається актуальність дослідження.

Ступінь дослідження даної проблеми вченими, аналіз публікацій. Проблеми оптимізації інструментів інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі перебувають в полі зору провідних науковців. Так, теоретичні та методичні аспекти формування та реалізації інвестиційної політики, інвестиційного забезпечення розвитку суб'єктів господарювання досліджують Н.Бабіна [1], В.Готра [2], С.Рибалко [10]. Окремі аспекти застосування фінансових важелів активізації інвестування у видах економічної діяльності, у тому числі у агропромисловому комплексі, висвітлено у працях Я.Грущинського [3], С.Захаріна [5; 6], В.Киценко [7], Г.Натрошвілі [9]. Однак наявні розвідки не враховують впливу сучасних соціально-економічних трансформацій. Окрім того, доцільно з новітніх позицій сформувати перелік перспективних інструментів регулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі з урахуванням сучасних викликів.

Предмет дослідження – науково-практичні основи регулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі.

Мета дослідження – розробка науково обґрунтованих рекомендацій з питань оптимізації інструментарію регулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій.

Завдання дослідження:

1. визначити умови та обмеження інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі.
2. обґрунтувати науково-практичні підходи до проектування інструментарію регулювання інвестиційного процесу у агропромисловому комплексі.
3. навести перспективні інструменти регулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі.

Методи. Дослідження виконувалося на основі застосування загальнонаукових та специфічних методів та прийомів наукових досліджень – індукція і дедукція, аналіз і синтез, наукове абстрагування, метод експертних оцінок, формальний метод (для аналізу текстів нормативно-правових актів).

Постановка проблеми. У агропромисловому комплексі важливими є природно-кліматичні та екологічні фактори, від дії яких в значній мірі залежить результативність виробництва. Окрім того, в умовах фінансово-економічної кризи та глобалізації ринків продовольства вирішення питань оптимізації інструментів регулювання інвестиційної діяльності агропромисловому комплексі представляє собою складну науково-практичну та прикладну проблему. Проте в умовах системної фінансово-економічної кризи, загострення проблеми доступу населення до якісної продовольчої сировини, погіршення екологічної ситуації доцільно розробити науково обґрунтовані пропозиції та науково-практичні основи оптимізації інструментарію регулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі.

Результати дослідження. Підвищення інвестиційної привабливості агропромислового комплексу, згідно нашої позиції, має бути не самоціллю, а інструментом залучення достатніх за обсягом та строками вкладення інвестиційних ресурсів, що вкладаються в об'єкти інвестиційної діяльності на прийнятних для усіх учасників відповідних інвестиційних проектах умовах. Окрім того, необхідно враховувати обмеження про структуру інвестицій. Зокрема, слід сприяти припливу інвестицій, що

вкладаються у створення та впровадження новітніх агропромислових технологій, розробку аграрних інновацій, будівництво нових сучасних підприємств, виконання науково-технічних робіт тощо.

Підвищення інвестиційної привабливості агропромислового комплексу має стати завданням, що передбачає настання конкретних вимірюваних економічних наслідків, внаслідок чого відбуватиметься підвищення економічної результативності та ефективності роботи усіх видів економічної діяльності згаданого комплексу.

Слід врахувати необхідність врахування регіональних факторів розвитку аграрної галузі, про що справедливо наголошується у науковій літературі [10, с.139]. Кожен регіон має унікальні природно-кліматичні умови, а відтак, найбільш результативна модель регулювання економічної та інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі може бути створена лише за умови повноцінного врахування регіональних чинників. Окрім того, в умовах політики децентралізації державного управління, яка реалізується нині, зростає роль та значення важелів регулювання, що сконцентровані на регіональному рівні. Іншими словами, у агропромисловому комплексі усе більше відчуватиметься вплив інструментів підвищення інвестиційної привабливості агропромислового комплексу, що сконцентровані на регіональному рівні. Відтак, визначення стратегічних орієнтирів підвищення інвестиційної привабливості агропромислового комплексу необхідно здійснювати на основі врахування реальних регіональних тенденцій.

За інформацією департаментів агропромислового розвитку обласних державних адміністрацій, у видах економічної діяльності агропромислового комплексу реалізується 233 інвестиційних проєктів, що супроводжуються (підтримуються) органами державної влади та управління (національного, відомчого та регіонального рівнів). Загальний бюджет вказаних інвестиційних проєктів дорівнює 36,7 млрд.грн. [2; 3; 7; 10]. Найбільша кількість інвестиційних проєктів реалізується у Полтавській, Черкаській, Херсонській та Хмельницькій областях – тобто в тих областях, в яких є розвинутий агропромисловий комплекс. Інвестиційні проєкти реалізуються у підгалузях: скотарства (59 проєктів), обробка, зберігання та переробка зернових та технічних культур (48), свинарства (33), птахівництві (23), будівництво овоче- та фруктосховищ (21), переробка аграрної сировини (16) та ін.

Протягом 2017 р. було введено в експлуатацію понад 10 сучасних виробництв на новій технологічній основі, зокрема: високотехнологічний перевантажувальний термінал з відвантаження зернових та олійних культур на річковий транспорт (компанія «Нібулон») у с.Біленьке Запорізької обл., насіннєвий завод «П'ятидні» (ТОВ «П'ятидні») у с.П'ятидні Волинської обл. та інші об'єкти.

Слід, однак, розуміти, що в різних регіонах інвестори розраховують на різну результативність інвестиційних проєктів. Також результат підвищення інвестиційної привабливості інвестори різних типів сприйматимуть неоднаково. Це відбувається тому, що інвестори різних типів мають різні очікування до результатів інвестиційних проєктів у сфері агропромислового виробництва, а при ухваленні інвестиційних рішень звертають увагу на різні критерії (показники очікуваних результатів), і в залежності від регіону, і в залежності від підгалузі. Приміром, держава як інвестор звертає увагу на виконання соціальних зобов'язань, підтримку продовольчої безпеки держави, забезпечення високих податкових надходжень; внутрішні інвестори звертають увагу на високу прибутковість, підтримку високої врожайності землі, мінімізацію корупційних та інших ризиків; іноземні інвестори звертають увагу на високу прибутковість, гарантії захисту інвестицій, можливості вільного вилучення інвестицій та прибутку, переказ прибутку за кордон тощо [6, с.90]. Таким чином, будь-які результати, отримані внаслідок виконання роботи з підвищення інвестиційної привабливості агропромислового комплексу мають бути чітко ідентифіковані як такі, які призводять до збільшення зацікавленості конкретних реальних та (або) потенційних інвесторів у здійсненні інвестування, яке за обсягом, структурою та строками відповідає меті і завданням державної соціально-економічної політики.

Без сумніву, з огляду на складність та важливість актуальних завдань, що пред'являються до результатів роботи підприємств агропромислового комплексу, а також з урахуванням великої кількості факторів, що впливають на тенденції інвестиційного забезпечення розвитку цього комплексу, державна політика підтримки інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі має бути високогармонізованою з іншими напрямками державної політики (інвестиційною, аграрною, регіональною, земельною, податковою, грошово-кредитною та ін.). На нашу думку, державна політика підтримки інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі має представляти собою не просту сукупність «декларативних» нормативно-правових актів (тобто, бути не «набором гасел»), а бути формалізованою у формі Стратегії – окремому документі високого рівня, в якому визначені мета, завдання, відповідні заходи в межах згаданої політики. У вказаній Стратегії мають бути визначені стратегічні орієнтири щодо інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового

комплексу, а відповідні заходи мають передбачати виконання певних процедур (робіт) із залученням різних органів державної влади, органів місцевого рівня, підприємств, реальних та потенційних інвесторів, міжнародних та вітчизняних кредиторів (банків). Вказана Стратегія має бути реалізована за рахунок бюджетних та позабюджетних ресурсів і, в ідеалі, повинна представляти собою великий загальнонаціональний інвестиційний проект, що реалізується із використанням механізмів державно-приватного партнерства.

Вирішення завдання поліпшення інвестиційної привабливості агропромислового комплексу слід здійснювати в першу чергу через удосконалення організаційно-економічного механізму інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі. Іншим напрямом вирішення згаданого завдання є вжиття комплексних заходів, спрямованих на підтримку припливу інвестицій (залучення іноземних інвестицій, стимулювання інвестиційних кредитів тощо) у агропромисловий комплекс.

Удосконалення організаційно-економічного механізму інвестиційної діяльності агропромислового комплексу як напрям поліпшення інвестиційної привабливості вказаного комплексу на практичному рівні передбачає виявлення (ідентифікацію) проблем організації інвестиційної діяльності у різних видах економічної діяльності агропромислового комплексу та вирішення виявлених проблем. Слід, однак, врахувати, що певні проблеми мають об'єктивну природу, і їхнє вирішення неможливе (приміром, у випадку наявності міжнародних зобов'язань держави в частині здійснення підтримки експорту або обмеження імпорту сільськогосподарської сировини). Певні проблеми можуть мати переважно локальний (місцевий) характер і мають вирішуватися в межах реалізації відповідної регіональної політики.

На основі аналізу доступної літератури [1; 2; 5; 7; 9] можемо дійти висновку, що механізм регулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі має низку проблем, у тому числі:

- неефективність екологічного та земельного регулювання (зокрема в частині встановлення правил, приписів та стандартів використання землі, охорони природного середовища, своєчасного здійснення ефективних природоохоронних заходів, з чіткою відповідальністю за порушення вказаних правил),

- нераціональність системи екологічного ліцензування та оподаткування (зокрема, завищені ставки земельного податку для невеликих сільськогосподарських виробників),

- нечіткість законодавства або неврегульованість питань щодо визначення корпоративних прав, прав власності, прав акціонерів (можливість викривлення відомостей про акціонерів, непрозорість системи реєстрації прав власності, наявність законних можливостей блокування проведення зборів акціонерів, розмивання акціонерного капіталу внаслідок додаткових емісій акцій, обмеження прав мінори тарних акціонерів тощо);

- недостатня ефективність роботи торгово-економічних місій (торгово-економічних відділів при дипломатичних представництвах України) за кордоном, зокрема в частині залучення та супроводження системних іноземних інвестицій,

- відсутність системності у здійсненні капітальних інвестицій за рахунок бюджетів різного рівня (такі інвестиції здійснюються не у випадку об'єктивної необхідності, а переважно у випадку наявності «вільного» бюджетного ресурсу),

- відсутність достатньої кількості програм для підтримки малого підприємництва у агропромисловому комплексі, зокрема фермерства, сімейних бізнес-проектів,

- фрагментарність та вибірковість застосування інструментів надання державних гарантій для залучених нових інвестицій,

- нераціональність політики підтримки інвестиційних кредитів, що спрямовуються на фінансування інвестицій у агропромисловому комплексі.

Поданий перелік проблем, звісно, не є вичерпним, але і наведеного переліку цілком достатньо, аби зробити висновок про необхідність невідкладного вжиття чітких та ефективних заходів, спрямованих на оптимізацію інструментарію регулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі.

Враховуючи описані вище проблеми та протиріччя, які характеризуються різнофакторною природою виникнення та наявністю багатьох економічних інтересів, а також з урахуванням необхідності забезпечення продовольчої безпеки держави, можемо дійти висновку, що задля організації належного забезпечення інвестиційного розвитку агропромислового комплексу із застосуванням засобів та інструментів державного впливу доцільно розробити документ стратегічного рівня – Стратегію інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу України. Цей документ повинен стати «дорожньою картою», за якою здійснюватиметься координація

дій та рішень органів державної влади та управління, що беруть участь у формуванні державної політики у сфері інвестиційного забезпечення агропромислового комплексу. В першу чергу йдеться про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Міністерство аграрної політики і продовольства України, Міністерство фінансів України, Національний банк України, обласні державні адміністрації, а також окремі консультативно-дорадчі органи (Раду інвесторів при Кабінеті Міністрів України, Раду іноземних інвесторів та ін.). У Стратегії мають бути визначені мета, завдання, ключові орієнтири (планові параметри) інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу, і на основі цього розроблені цільові програми та програмні документи, в яких буде визначено заходи розвитку системи державної підтримки інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі, етапи реалізації визначених завдань та заходів, відповідальні виконавці.

На нашу думку, метою Стратегії інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу на сучасному етапі суспільних та економічних трансформацій, з огляду на описані вище обмеження та виклики, має стати поліпшення структури та збільшення обсягу інвестиційних ресурсів, що залучаються (спрямовуються) до видів економічної діяльності агропромислового комплексу з урахуванням проголошених пріоритетів соціально-економічної та продовольчої політики держави. Виходячи із проголошеної мети, мають бути виділені основні завдання політики державної підтримки інвестиційного забезпечення агропромислового комплексу. Серед таких завдань можуть бути: збільшення обсягу інвестицій, що спрямовуються до видів економічної діяльності агропромислового комплексу; удосконалення структури інвестицій, що спрямовуються до видів економічної діяльності агропромислового комплексу (зокрема, шляхом збільшення частки інвестицій, що спрямовуються у виробництво органічної та екологічно чистої продукції); збільшення інвестування інноваційної діяльності у агропромисловому комплексі; зростання обсягу реалізації сільськогосподарської сировини та продукції харчової промисловості за межі України; збільшення рівня доступу сумлінних товаровиробників до зовнішніх джерел фінансування інвестиційної діяльності (зокрема, інвестиційного кредиту) тощо. В процесі формування проекту Стратегії слід врахувати, що ключовим принципом її реалізації має стати пріоритетність забезпечення національних інтересів України з обов'язковим виконанням міжнародних зобов'язань.

На основі викладеного, а також з урахуванням проаналізованого міжнародного досвіду регулювання інвестиційного процесу можемо виділити інструменти прямої та непрямой підтримки інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі. Інструменти прямої підтримки передбачають здійснення адресних заходів, що уможливають інвестування за конкретним проектом за рахунок різних джерел (приватних, бюджетних, кредитних, іноземних). Інструменти непрямой підтримки спрямовані на активізацію інвестиційної діяльності у певному сегменті агропромислового комплексу, без наявності адресності вжитих заходів.

Серед інструментів прямої підтримки інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі можемо виділити наступні [1; 2; 4; 5; 9]:

- повне або часткове державне фінансування інвестиційних та інноваційних проектів у окремих видах економічної діяльності агропромислового комплексу (в основному у сільському господарстві, лісовому господарстві та ін.);
- реалізація програм державно-приватного партнерства при здійсненні системних інвестиційних проектів;
- надання гарантій (державних, місцевих) при здійсненні інвестиційних проектів (повних, часткових);
- супроводження крупних інвестиційних проектів, у тому числі із залученням іноземних інвестицій;
- сприяння окремим інвесторам (суб'єктам інвестиційної діяльності) у отриманні субсидій, грантів, інвестиційних кредитів.

Серед інструментів непрямой підтримки інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі можемо виділити наступні [3; 6; 7; 8]:

- підтримка належного рівня доходів виробників (що на практиці призводить до збільшення прибутковості операційної діяльності, і таким чином призводить до зростання рентабельності інвестицій, а відтак – створює додаткові мотивації для інвестора для реінвестицій або нових інвестицій);
- цінове регулювання (підтримка внутрішніх цін на продукцію харчової промисловості або сільськогосподарську сировину, встановлення імпортного та експортного мита, квотування тощо);
- підтримка розвитку ринкової та виробничої інфраструктури (створення та фінансування розвитку об'єктів ринкової та виробничої інфраструктури);
- компенсація витрат операційної діяльності (надання субсидій виробникам певних видів продукції, надання субсидій за використання обладнання тощо);

- державне фінансування наукової та науково-технічної діяльності із створення нових сортів рослин та виведення нових порід тварин;
- інструменти регіональної підтримки харчової промисловості та сільськогосподарського виробництва (зокрема, із використанням бюджетного та позабюджетного фінансування);
- організація некомерційного маркетингу та просування вітчизняної продукції харчової промисловості та сільського господарства на світових ринках.

З урахуванням предмету дослідження коротко охарактеризуємо можливі заходи в межах кожного із запропонованих перспективних інструментів.

Як було відзначено, потребує удосконалення модель *бюджетного фінансування інвестиційної діяльності у видах економічної діяльності агропромислового комплексу*. Зокрема, має бути суттєво удосконалений механізм відбору підприємств, що мають право на надання бюджетної підтримки для здійснення інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі. Така підтримка має надаватися у першу чергу державним підприємствам, а також підприємствам, що виробляють соціально важливу продукцію за регульованими державою цінами. Окрім того, така підтримка може надаватися виключно підприємствам, які не мають податкової заборгованості та реалізують проекти у певних пріоритетних напрямках діяльності (виробництво продукції для подальшої її реалізації за межі України, виробництво органічної продукції, виробництво продукції із застосуванням відновлювальних джерел енергії, виробництво продукції для закладів бюджетної сфери – лікарень, шкіл, дитячих садків, установ МО тощо). Доцільно запровадити механізм, що у всіх випадках бюджетне фінансування інвестиційних проектів у агропромисловому комплексі здійснюється на основі методології державно-приватного партнерства і передбачає укладення відповідного договору з чіткими правами та обов'язками сторін (держави, місцевої громади, інвестора, підприємства). У будь-якому випадку рішення про бюджетне фінансування інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі мають ухвалюватися із застосуванням науково обґрунтованої методології, з урахуванням думки громадськості, в умовах просторості та відкритості. Окрім позитивних наслідків щодо розширення агропромислового виробництва вказане призведе до підвищення ефективності державної бюджетної політики, а відтак – уможливить виділення нових бюджетних інвестицій у майбутньому.

Доцільно розширити практику реалізації *програм державно-приватного партнерства* при здійсненні системних інвестиційних проектів. Вказану діяльність слід проводити на основі чіткого застосування наявних законодавчих актів. Перспективною формою вказаного партнерства є укладення багатосторонньої інвестиційної угоди, сторонами якої є різні учасники системного інвестиційного проекту (державний орган, інвестор, підприємство-рецепієнт, банк, землевласник, територіальна громада та ін.).

Має бути удосконалений механізм *надання гарантій (державних, місцевих) при здійсненні інвестиційних проектів*. Як показує міжнародний досвід, такі гарантії можуть стати потужним мотиватором активізації інвестиційної діяльності. В той же час гарантії мають надаватися лише у тому випадку, якщо реалізація інвестиційного проекту пов'язана із виконанням функцій держави (приміром, підтримка належного рівня продовольчої безпеки). Можливе також започаткування практики видачі гарантій підприємствам, які мають бездоганну ділову репутацію та реалізують продукцію за межі України.

Супроводження крупних інвестиційних проектів, у тому числі із залученням іноземних інвестицій має здійснюватися на основі вже існуючих моніторингових майданчиків – Ради підприємців при Кабінеті Міністрів України, Ради іноземних інвесторів, інших консультативно-дорадчих органів. Головне завдання – зробити діяльність цих органів ефективною, регулярною, спроможна безумовного виконання ухвалених рішень. Для вирішення цього завдання необхідна відповідна політична воля та розуміння важливості залучення сумлінних іноземних інвесторів як каналу надходження новітніх технологій.

Пожвавлення інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі можливе через *сприяння окремим інвесторам (суб'єктам інвестиційної діяльності) у отриманні субсидій, грантів, інвестиційних кредитів*. Як відомо, на інвестиційному ринку є можливості залучення зовнішнього фінансування на реалізацію певних пріоритетних проектів (у тому числі від структур Євросоюзу, інших міжнародних організацій). Уповноважений орган державної влади (приміром, Міністерство аграрної політики та продовольства України) має проводити роботу щодо систематизації можливих інвестиційних пропозицій у сфері агропромислового виробництва, надавати роз'яснення щодо практики та процедур заповнення відповідних інвестиційних заявок,

здійснювати супроводження та моніторинг поданих заявок, в межах законодавства та наданої законом компетенції здійснювати лобіювання українських інвестиційних проектів та відстоювати позиції українських заявників. Виходимо з того, що вказаний канал є важливим не лише з точки зору фінансування інвестицій, а і з точки зору набуття підприємствами досвіду проектного фінансування із залученням коштів міжнародних партнерів, а також як один із факторів модернізації структури агропромислового виробництва (зокрема, із застосуванням ресурсоощадливих технологій).

Підтримка належного рівня доходів виробників можлива через використання різних інструментів: компенсаційні платежі, відшкодування через втрати внаслідок стихійного лиха тощо. Відповідні заходи напрацьовані світовою практикою, у тому числі практикою країн ЄС, і показали свою високу ефективність як засоби регулювання і виробничої, і інвестиційної активності у агропромисловому комплексі. Застосування вказаного інструменту має призводити до збільшення прибутковості операційної діяльності суб'єктів господарювання агропромислового комплексу і через це забезпечити належну рентабельність інвестицій.

Інструменти цінового регулювання повинні використовуватися як засіб усунення цінових диспропорцій на ринку продовольства, а також бути спрямовані на забезпечення доступу соціально вразливих верств населення до якісного продовольства, що має важливе соціальне значення (соціальні сорти хлібу, окремих видів продукції тваринництва та рослинництва). Окрім того, за допомогою інструментів цінового регулювання можливо здійснювати підтримку економічної діяльності підприємств вітчизняного агропромислового комплексу – приміром, шляхом запровадження або маніпулювання імпортом та експортом митом. Зокрема, експортне мито у випадку його запровадження або підвищення ставки здатне стимулювати внутрішніх товаровиробників до розширення виробництва, а відтак – до стимулювання відповідних інвестицій. Ця робота має здійснюватися виключно на основі дотримання міжнародних зобов'язань держави.

В процесі реалізації загальної державної економічної політики необхідно вживати заходи для *підтримки розвитку ринкової та виробничої інфраструктури*. Йдеться, зокрема, про реалізацію програм підтримки малого підприємництва, сільського підприємництва тощо, які передбачають створення та фінансування розвитку об'єктів ринкової та виробничої інфраструктури. Така робота передбачена також наявними відомчими державними цільовими програмами. Реалізація цього напрямку здатне призвести до зниження транзакційних витрат товаровиробників та підвищення привабливості загального ділового клімату у агропромисловому комплексі, а відтак – і до підвищення привабливості інвестиційної діяльності.

Важливим напрямом підтримки інвестиційної активності у агропромисловому комплексі є *компенсація витрат операційної діяльності*. Йдеться про розробку ефективних механізмів надання субсидій виробникам певних видів продукції (приміром, продукції, яка є ринково непривабливою, але дуже необхідною з точки зору підтримки продовольчої безпеки держави), надання субсидій за використання обладнання (приміром, використання обладнання вітчизняного виробництва). На практиці це здатно призвести до збільшення обсягу вкладення інвестицій у певні види виробництва. Така компенсація може проводитися як через пряме бюджетне фінансування, так і з застосуванням інших фіскальних інструментів (приміром, списання податкового боргу).

Суттєвим напрямом підтримки інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі є *державне фінансування наукової та науково-технічної діяльності із створення нових сортів рослин та виведення нових порід тварин*. Виходимо з того, що вказану роботу, з огляду на її тривалість та непрогнозованість результатів, окремі товаровиробники профінансувати не спроможні. В той же час позитивні результати наукової та науково-технічної діяльності, що здатні призвести до підвищення ефективності національного агропромислового виробництва, мають бути доступні усім товаровиробникам. Слід також розуміти, що результативна наукова і науково-технічна діяльність із створення нових сортів рослин та виведення нових порід тварин здатна пришвидшити дифузю технологій та інновацій, а відтак – призвести до підвищення інвестиційної привабливості агропромислового комплексу.

В процесі реалізації заходів підтримки інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі доцільно застосовувати інструменти *регіональної підтримки харчової промисловості та сільськогосподарського виробництва*. Виходимо з того, що кожен регіон має власну агропромислову спеціалізацію, а відтак – унікальні проблеми агропромислового виробництва, які мають вирішувати переважно із використанням засобів регіонального рівня (у тому числі за рахунок коштів регіональних бюджетів). В той же час держава має стимулювати відповідну роботу через участь у фінансуванні окремих заходів. На практиці це здатно приводити до вирішення окремих

завдань соціально-економічної політики на місцевому рівні, а відтак – призводити до уможливлення формування та реалізації відповідних інвестиційних пропозицій щодо започаткування та розвитку агропромислового виробництва в межах певних територій.

Важливим напрямом стимулювання інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі є *організація некомерційного маркетингу та просування вітчизняної продукції харчової промисловості та сільського господарства на світових ринках*. Йдеться про використання комплексу заходів, спрямованих на всебічну підтримку вітчизняного товаровиробника у ринковому середовищі, яке нерідко є «недоступним» без підтримки держави (у перш за все – на світових ринках з жорстким режимом доступу на ці ринки). Вказану роботу слід проводити із залученням торгово-економічних місій України за кордоном (торгово-економічних відділів при дипломатичних представництвах України). Крім того, необхідно підвищити ефективність участі України (в особі її державних органів) у виставкових та презентаційних заходах, що проводяться в Україні та за кордоном. Вважаємо, що усі українські товаровиробники мають отримати безкоштовний доступ до регулярних аналітичних оглядів ситуації на ключових ринках продовольства у світі, а також до переліку потенційних торговельних партнерів.

На основі опрацювання наукових джерел [2; 7] встановлено, що експортна активність видів економічної діяльності агропромислового комплексу не відповідає наявному економічному потенціалу вказаного комплексу. Володіючи 25% світових чорноземів, Україна на світових ринках продукції харчової промисловості та сільського господарства, згідно оцінки Світової Організації Торгівлі (СОТ) займає лише 0,34% [10, с.138]. Вказане призводить, зокрема, до втрати потенційних експортних доходів. Лише кілька підгалузей харчової промисловості (зокрема, виробництво олії) демонструють високу експортну активність. Експортні доходи, завдяки курсовій різниці, могли б стати суттєвим джерелом збільшення прибутковості діяльності підприємств у видах економічної діяльності агропромислового комплексу, а відтак – і засобом збільшення інвестиційної привабливості усього комплексу. Тому важливим напрямом підтримки інвестиційної привабливості агропромислового комплексу є *збільшення експортної активності*, насамперед підприємств сільського господарства та харчової промисловості. Робота щодо збільшення експортної активності вказаних підприємств повинна включати:

- надання адресної державної підтримки підприємствам агропромислового комплексу, що здійснюють високопродуктивну експортну діяльність, сумлінно виконуючи вимоги національного законодавства (зокрема, щодо продажу валютної виручки),
- розробка та впровадження інструментів надання пільгових експортних кредитів для підприємств агропромислового комплексу, які мають намір здійснювати експортну діяльність із реалізації за межі України продукції харчової промисловості або сільського господарства,
- розробка та впровадження інструментів пільгового страхування експортних поставок продукції харчової промисловості або сільського господарства (можливо, шляхом компенсації частини страхових платежів, або створення відповідного державного оператора),
- надання практичної допомоги у організації господарської (зокрема, торговельної) діяльності українським експортерам агропромислової продукції з боку торгово-економічних місій України за кордоном,
- упорядкування механізмів експортно-імпортного регулювання у сфері агропромислового виробництва (зокрема, із використанням інструментів експортного мита, імпортного мита).

Як відомо, негативно на стан інвестиційної привабливості агропромислового комплексу України впливає *нечіткість та нестабільність законодавства*, у першу чергу у сфері захисту інвестицій та прав інвесторів. Вказане позбавляє інвестора прогнозувати результати інвестиційної діяльності, а також каталізує загальний інвестиційний ризик. Відтак, необхідно вжити заходів щодо імплементації кращих світових стандартів до національного законодавства України, що регулює інвестиційну діяльність у агропромисловому комплексі. Окрім того, буде доцільним здійснення регулярних консультацій депутатського корпусу з інвесторами різних типів, які можна проводити у формі парламентських слухань.

Важливим напрямом (орієнтиром) підвищення інвестиційної привабливості видів економічної діяльності агропромислового комплексу має стати *стимулювання інноваційної діяльності за видами агропромислового виробництва*. Нині інноваційна активність у агропромисловому комплексі не є високою [2, с.20]. Натомість перспективність впровадження інновацій у агропромисловому комплексі, з урахуванням необхідності мінімізації впливу природно-кліматичного фактору, а також з урахуванням наявності постійного попиту на високоякісну продукцію харчової промисловості та сільського

господарства на внутрішньому та зовнішньому ринках – є незаперечною. Збільшення інноваційної активності у видах економічної діяльності агропромислового комплексу неодмінно призведе до зростання показників інвестиційної активності, оскільки для розробки та впровадження інновацій необхідні відповідні інвестиційні ресурси. Взагалі, кожний інноваційний проект може розглядатися в першу чергу як інвестиційний, оскільки інвестор, вкладаючи кошти в інновації, орієнтується на традиційні критерії окупності, рентабельності та захищеності інвестицій.

В практиці регулювання інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності мають місце випадки ігнорування законодавства, або зупинення дії положень нормативно-правових актів, які стосуються державної підтримки інноваційної діяльності (у тому числі за рахунок прямого фінансування з державного бюджету). З одного боку, це можна пояснити обмеженістю фінансових ресурсів держави. Але з іншого боку, беззаперечним є напрям на необхідність радикального технологічного оновлення основних виробничих фондів, стимулювання виробництва.

Вважаємо, перспективним напрямом активізації інвестиційної діяльності у агропромислому комплексі є *розробка нормативно-методичної бази для створення відомчих (аграрних) фондів фінансування інвестицій*. Наявна модель регулювання інноваційної діяльності підприємств не сприяє розширенню джерел фінансування такої діяльності, а й навіть протидіє залученню зовнішніх ресурсів фінансування. Питання про можливість формування спеціальних фондів фінансування інновацій залишається невирішеним. Джерелом формування таких фондів мають стати тимчасово вільні кошти товаровиробників, які можуть отримати статус партнера фонду і відповідно розраховувати на його підтримку у випадку виробничої необхідності.

Висновки та пропозиції. Сформульована науково обґрунтована пропозиція щодо доцільності розробки Стратегії інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу. У вказаному документі мають бути чітко виділені перспективні інструменти прямої та непрямой підтримки інвестиційної діяльності у агропромислому комплексі.

Метою Стратегії інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу на сучасному етапі суспільних та економічних трансформацій доцільно визначити поліпшення структури та збільшення обсягу інвестиційних ресурсів, що залучаються (спрямовуються) до видів економічної діяльності агропромислового комплексу з урахуванням проголошених пріоритетів соціально-економічної та продовольчої політики держави. Виходячи із проголошеної мети, мають бути виділені основні завдання політики державної підтримки інвестиційного забезпечення агропромислового комплексу.

На основі вказаної Стратегії уможлиблюється розробка цільових програм та програмних документів, в яких буде визначено заходи розвитку системи державної підтримки інвестиційної діяльності у агропромислому комплексі, етапи реалізації визначених завдань та заходів, відповідальні виконавці.

В процесі формування проекту Стратегії слід врахувати, що ключовим принципом її реалізації має стати пріоритетність забезпечення національних інтересів України з обов'язковим виконанням міжнародних зобов'язань.

Виділено перспективні інструменти прямої та непрямой підтримки інвестиційної діяльності у агропромислому комплексі. Серед інструментів прямої підтримки інвестиційної діяльності у агропромислому комплексі вказані наступні: повне або часткове державне фінансування інвестиційних та інноваційних проектів у окремих видах економічної діяльності агропромислового комплексу; реалізація програм державно-приватного партнерства при здійсненні системних інвестиційних проектів; надання гарантій (державних, місцевих) при здійсненні інвестиційних проектів (повних, часткових); супроводження крупних інвестиційних проектів, у тому числі із залученням іноземних інвестицій; сприяння окремим інвесторам (суб'єктам інвестиційної діяльності) у отриманні субсидій, грантів, інвестиційних кредитів. Серед інструментів непрямой підтримки інвестиційної діяльності у агропромислому комплексі запропоновані наступні: підтримка належного рівня доходів виробників; цінове регулювання; підтримка розвитку ринкової та виробничої інфраструктури; компенсація витрат операційної діяльності; державне фінансування наукової та науково-технічної діяльності із створення нових сортів рослин та виведення нових порід тварин; інструменти регіональної підтримки харчової промисловості та сільськогосподарського виробництва; організація некомерційного маркетингу та просування вітчизняної продукції харчової промисловості та сільського господарства на світових ринках.

Враховуючи негативні наслідки системної соціально-економічної кризи, яка проявляється зокрема у недостатній мотивації суб'єктів економічної діяльності агропромислового комплексу до

організації інвестиційної діяльності, доцільно вжити ефективних та реалістичних заходів, спрямованих на встановлення партнерських відносин органів державної влади та сумлінних виробників і інвесторів, недопущення економічної дискримінації (у тому числі щодо доступу до факторів виробництва), запровадження результат-орієнтованих методик державно-приватного партнерства. Згідно нашої позиції, стимулювання інвестиційної активності у видах економічної діяльності агропромислового комплексу також має стати одним із ключових принципів державної агропродовольчої політики.

Перспективи подальших розвідок. У подальшому мають бути виконані дослідження з економіко-математичного моделювання припливу та розподілу інвестицій у агропромисловому комплексі з урахуванням динаміки фінансового ринку.

Список використаних джерел

1. Бабіна Н.О. *Інвестиційне забезпечення сталого економічного розвитку* / Н.О.Бабіна // *Економіка і управління*. – 2015. - № 4. – С. 93-97.
2. Готра В.В. *Теоретичні основи управління інноваційним розвитком агропромислового виробництва України* / В.В.Готра, М.І.Ігнатко // *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. – 2017. – Випуск 1 (17). – С. 16-22.
3. Грущинський Я.М. *Фінансово-правові механізми інвестування в сільське господарство* / Я.М.Грущинський // *Часопис Київського університету права*. – 2010. - № 4. – С.255-258.
4. Закон України «Про інвестиційну діяльність» // *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. – 1991. – № 47. – ст.646.
5. Захарін С.В. *Інвестиційне забезпечення інноваційного й технологічного розвитку промислових підприємств* / С.В.Захарін / *Стратегія підприємства: адаптація організацій до впливу світових суспільно-економічних процесів [монографія]*. - К.: КНЕУ, 2013. - С. 147-159.
6. Захарін С.В. *Фінансові важелі активізації інвестиційної та інноваційної діяльності* / С.В.Захарін // *Науковий вісник Полісся*. – 2016. – № 1. – С. 88-93.
7. Киценко В.П. *Формування інвестиційної привабливості в сільськогосподарському виробництві* / В.П.Киценко // *Вісник ЖДТУ*. – 2016. - № 4 (46). – С.273-276.
8. *Кредитування сільськогосподарських підприємств як ефективне джерело інвестиційної діяльності [Електронний ресурс]*. – Доступний з: works.com.ua/work/7261_Kredityvannya_silskogospodarskih_pidpriemstv_yak_efektivne_dжерело_investiciinoi_diyalnosti.html
9. Напрошвілі Г.Р. *Фінансові інструменти стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності* / Г.Р.Напрошвілі // *Економіка і управління*. – 2016. - № 1. – С. 134-139.
10. Рибалко С.В. *Оцінка інвестиційної привабливості аграрної галузі та проблеми залучення інвестицій в регіоні* / С.В.Рибалко // *Вісник Харківського національного університету сільськогосподарства*. – 2011. - № 112. – С. 519 с.

References

1. Babina N.O. *Investicijne zabezpečennja stalogo ekonomichnogo rozvitku* / N.O.Babina // *Ekonomika i upravlinnja*. – 2015. - № 4. – S. 93-97.
2. Gotra V.V. *Teoretichni osnovi upravlinnja innovacijnim rozvitkom agropromislovogo virobnictva Ukraini* / V.V.Gotra, M.I.Ignatko // *Naukovij visnik Mukachiv'skogo derzhavnogo universitetu*. – 2017. – Vipusk 1 (17). – S. 16-22.
3. Grushhins'kij Ja.M. *Finansovo-pravovi mehanizmi investuvannja v sil's'ke gospodarstvo* / Ja.M.Grushhins'kij // *Chasopis Kiivs'kogo universitetu prava*. – 2010. - № 4. – S.255-258.
4. *Zakon Ukraini «Pro investicijnu dijal'nist'»* // *Vidomosti Verhovnoi Radi (VVR)*. – 1991. – № 47. – st.646.
5. Zaharin S.V. *Investicijne zabezpečennja innovacijnogo j tehnologichnogo rozvitku promislovih pidpriemstv* / S.V.Zaharin / *Strategija pidpriemstva: adaptacija organizacij do vplivu svitovih suspil'no-ekonomichnih procesiv [monografija]*. - K.: KNEU, 2013. - S. 147-159.
6. Zaharin S.V. *Finansovi vazheli aktivizacii investicijnoi ta innovacijnoi dijal'nosti* / S.V.Zaharin // *Naukovij visnik Polissja*. – 2016. – № 1. – S. 88-93.
7. Kicenکو V.P. *Formuvannja investicijnoi privablivosti v sil's'kogospodars'komu virobnictvi* / V.P.Kicenکو // *Visnik ZhDTU*. – 2016. - № 4 (46). – S.273-276.
8. *Kredituвання sil's'kogospodars'kih pidpriemstv jak effektivne dzherelo investicijnoi dijal'nosti [Elektronnij resurs]*. – Dostupnij z: works.com.ua/work/7261_Kredityvannya_silskogospodarskih_pidpriemstv_yak_efektivne_dжерело_investiciinoi_diyalnosti.html

9. Natroshvili G.R. *Finansovi instrumenti stimuljuvannja investicijnoi ta innovacijnoi dij'nosti / G.R.Natroshvili // Ekonomika i upravlinnja. – 2016. - № 1. – S. 134-139.*

10. Ribalko S.V. *Ocinka investicijnoi privablivosti agrarnoi galuzi ta problemi zaluchennja investicij v regioni / S.V.Ribalko // Visnik Harkivs'kogo nacional'nogo universitetu sil'skogo gospodarstva. – 2011. - № 112. – 519 s.*

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Грищенко Іван Михайлович, ректор Київського національного університету технологій та дизайну, академік НАПН України, доктор економічних наук, професор,
e-mail: hrischenko.i@knutd.edu.ua

Ігнатенко Олександр Степанович, аспірант
Київський національний університет технологій та дизайну МОН України,
01011, м. Київ, вул. Немировича-Данченка, 2,
e-mail: ign@mail.ua

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Грищенко Иван Михайлович, академик АПН Украины, доктор экономических наук, профессор, ректор Киевского национального университета технологий и дизайна,
e-mail: hrischenko.i@knutd.edu.ua

Игнатенко Александр Степанович, аспирант
Киевский национальный университет технологий и дизайна МОН Украины,
01011, м. Киев, вул. Немировича-Данченка, 2,
e-mail: ign@mail.ua

INFORMATION ABOUT AUTHORS

Ivan Grishchenko, Rector of the Kyiv National University of Technology and Design, Academician of the National Academy of Sciences of Ukraine, Doctor of Economics, Professor
e-mail: hrischenko.i@knutd.edu.ua

Oleksandr Ignatenko, graduate student
Kyiv National University of Technologies and Design
01011, s. Kyiv, Nemerovitcha-Dantchenko street 2,
e-mail: ign@mail.ua

УДК 331.101.38;69.007

DOI: 10.5281/zenodo.1219850

ФОРМУВАННЯ ПРІОРИТЕТІВ СИСТЕМНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

**Лич В.М.,
Заєць О.С.**

У статті узагальнені та систематизовані пріоритети формування системного стимулювання людського капіталу будівельних підприємств. Обґрунтована необхідність прискорення їх генезису, визначені основні принципи та підсистеми, пріоритетні завдання які необхідно вирішити в процесі становлення системного стимулювання підвищення еколого-соціально-економічної ефективності будівництва.

Основними пріоритетами формування системного стимулювання людського капіталу будівельних підприємств доцільно вважати такі, як: створення належних матеріальних стимулів для розширеного відтворення якісної робочої сили, зокрема, на основі розробки Програм організації неперервного підвищення кваліфікаційного рівня персоналу будівельних підприємств; обґрунтування Програми збереження і розвитку людського капіталу на перспективу з врахуванням стратегії розвитку будівельних підприємств, в основі якої повинно бути системне стимулювання людського капіталу; запровадження комплексу заходів по підвищенню ефективності існуючих форм і систем оплати праці, поєднуючи екологічні, економічні та соціальні інтереси як найманих працівників, так і роботодавців; створення цілісної системи соціального забезпечення працюючих на будівельних підприємствах;